

ZARZĄDZENIE

Dnia 31 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Puskarski

zarządził:

1. zawiadomić – przez doręczenie niniejszego zarządzenia – adwokat A.C., obrońcę skazanego B.S., iż nie uznano za dopuszczalne wznowienie z urzędu postępowania kasacyjnego, zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2025 r., sygn. akt III KK 556/24; 2. sprawę zakreślić w repertorium KO.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Rzeszowie wyrokiem z dnia 27 września 2023 r., sygn. akt II K 16/23, skazał B.S. za czyn z art. 158 § 1 k.k.

Po rozpoznaniu apelacji wniesionych przez strony, w tym przez obrońcę oskarżonego B. S., Sąd Apelacyjny w Rzeszowie wyrokiem z dnia 11 stycznia 2024 r., sygn. II AKa 132/23, utrzymał w mocy wyrok Sądu pierwszej instancji.

Obrońca skazanego B.S. wniosła kasację od wyroku Sądu odwoławczego, którą Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 6 lutego 2025 r., sygn. akt III KK 556/24, oddalił jako oczywiście bezzasadną.

Następnie adw. A.C., obrońca wymienionego skazanego, skierowała do Sądu Najwyższego pismo, które określiła jako „Wniosek w trybie art. 9 § 2 k.p.k. o wznowienie postępowania kasacyjnego”. Powołując się na art. 9 § 2 k.p.k. w zw. z

art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. sprecyzowała, że chodzi o wznowienie postępowania kasacyjnego toczącego się przed Sądem Najwyższym pod sygn. akt III KK 556/24, a postulowanym orzeczeniem następczym jest uchylenie postanowienia tego Sądu z dnia 6 lutego 2025 r., sygn. akt III KK 556/24, i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu - Izbie Karnej.

W uzasadnieniu obrońca skazanego podała, że jednoosobowy skład Sądu Najwyższego, który oddalił kasację wniesioną na rzecz B. S., tworzyła sędzia A.D., do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego powołana przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. „Wobec tego obrona akcentuje konieczność rozważenia możliwości wznowienia postępowania zakończonego przed Sądem Najwyższym z uwagi na zaistnienie przesłanki z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.” (cytat z pisma). W tym względzie obrońca powołała uchwałę składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 oraz wskazała na kilka orzeczeń Europejskiego Trybunału P.C. Nadmieniała również, przytaczając sygnatury spraw, że Sąd Najwyższy podziela pogląd o możliwości wznowienia z urzędu postępowania kasacyjnego zakończonego postanowieniem o oddaleniu kasacji.

Odnosząc się do przedmiotowego wystąpienia należy stwierdzić, że Autorka, powołując uchwałę składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2005 r., I KZP 5/05 (publ. OSNKW 2005, z. 6, poz. 48), słusznie wskazała, że wznowienie postępowania w razie ujawnienia się jednego z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. może nastąpić tylko z urzędu, wobec czego strona nie może złożyć własnego wniosku o wznowienie z tego powodu, natomiast na podstawie art. 9 § 2 k.p.k. może jedynie zasygnalizować sądowi zaistnienie wspomnianego uchybienia. W takim razie bardziej właściwe byłoby zaakcentowanie w nazwie pisma, że jest zgłoszonym w trybie art. 9 § 2 k.p.k. wnioskiem sygnalizującym konieczność (potrzebę) wznowienia z urzędu postępowania kasacyjnego.

Gdy chodzi o meritum wystąpienia należy zauważyć, że zagadnienie dopuszczalności wznowienia postępowania kasacyjnego pojawia się w związku z pismami stron (najczęściej samego skazanego, względnie jego obrońcy) sygnalizującymi potrzebę wznowienia z urzędu postępowania kasacyjnego zakończonego orzeczeniem Sądu Najwyższego oddalającym kasację. Podobnie jak uczyniła to obrońca B. S., zainteresowani wskazują, że jest to konieczne z powodu uchybienia określonego w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (nienależyta obsada sądu), zaistniałego z tego powodu, że w składzie orzekającym Sądu Najwyższego zasiadał sędzia (sędziowie) powołany przez Prezydenta RP do pełnienia urzędu w tym Sądzie na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, tj. organu, który sposobem powołania jego części sędziowskiej odbiega od modelu przewidzianego dla niego przez Konstytucję RP. Zagadnienie to, wielkiej wagi dla praktyki orzeczniczej Sądu Najwyższego, Sąd ten, orzekając w składzie trzech sędziów, przedstawił do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi Sądu Najwyższego, formułując pytanie:

„Czy oddalenie kasacji przez skład Sądu Najwyższego, w którym bierze udział sędzia powołany do Sądu Najwyższego w wyniku procedury przeprowadzonej przed Krajową Radą Sądownictwa, której skład ukształtowano w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3) jest prawomocnym orzeczeniem kończącym postępowanie sądowe w rozumieniu art. 542 § 3 k.p.k.?”.

Sąd Najwyższy, procedując w powiększonym składzie siedmiu sędziów, co ważne, utworzonym z sędziów powołanych do pełnienia urzędu w tym Sądzie przed 2018 r., tj. na wniosek Krajowej Radzie Sądownictwa, której sposób wyłonienia nie budzi zastrzeżeń, postanowieniem z dnia 23 marca 2023 r., I KZP 17/22 (publ. OSNK 2023, nr 4, poz. 20), jednogłośnie odmówił podjęcia uchwały, uznając, że nie zachodzą poważne wątpliwości co do wykładni przepisu art. 542 § 3 k.p.k., interpretowanego w powiązaniu z art. 540 § 1 k.p.k. W uzasadnieniu, przeprowadził jednak obszerne rozważania, które doprowadziły do tezowanej konkluzji, że „orzeczenie o oddaleniu kasacji nie jest prawomocnym orzeczeniem kończącym

postępowanie sądowe w rozumieniu art. 540 § 1 k.p.k.". Wskazał również na implikację tego poglądu, zaznaczając, że „nie wchodzi w grę możliwość wznowienia z urzędu w trybie art. 542 § 3 k.p.k. wobec ujawnienia się jednego z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. postępowania kasacyjnego zakończonego wydaniem wskazanego postanowienia” (postanowienia o oddaleniu kasacji), co odnosi się również do sytuacji, gdy takie orzeczenie zostało wydane z udziałem sędziego powołanego do Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej na podstawie wspomnianej ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. Należy podkreślić, że cytowany judykat został wydany po szczegółowym rozważeniu również argumentacji przemawiającej za odmiennym stanowiskiem, w tym nawiązującej do kryzysu konstytucyjnego związanego z działalnością Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej po 2017 r.

Jest faktem, że pogląd wyrażony we wspomnianym postanowieniu nie jest powszechnie aprobowany, o czym świadczy fakt, iż później notowano przypadki wydawania przez Sąd Najwyższy orzeczeń wznowiających postępowanie kasacyjne ze wskazaniem zaistnienia uchybienia wymienionego w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Nie jest to wykluczone w sytuacji, gdy w sprawie I KZP 17/22 nie została podjęta uchwała, której nadano moc zasady prawnej. Sędzia wydający niniejsze zarządzenie uznaje jednak, że orzeczenia wznowiające postępowanie kasacyjne nie dezawuuują wspomnianego judykatu. Chociaż zawierają rzeczowe argumenty, to trudno przyjąć, że wykazują jego zupełną błędność. Jak zaznaczono, zawiera on wszechstronne rozważania prawne, do których wypada odesłać Autorkę przedmiotowego wystąpienia, nie jest też bez znaczenia, że został wydany przez powiększony skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego. Znacznie wcześniej w uchwale pełnego składu Izby Karnej Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2000 r., I KZP 37/00 (publ. OSNKW 2000, z. 9-10, poz. 78), podkreślono, że oddalenie kasacji jest rozstrzygnięciem jakościowo zupełnie odmiennym od rozstrzygnięcia utrzymującego zaskarżone orzeczenie w mocy, jako że z istoty postępowania kasacyjnego wynika, iż nie jest ono postępowaniem zmierzającym do rozstrzygnięcia o zasadności oskarżenia w sprawie karnej (w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności), lecz postępowaniem zmierzającym do zbadania zasadności nadzwyczajnego środka

zaskarżenia jakim jest kasacja, wniesionego już po prawomocnym zakończeniu postępowania. W konsekwencji na przestrzeni lat Sąd Najwyższy prezentował stanowisko – potwierdzone wspomnianym postanowieniem z dnia 23 marca 2023 r., I KZP 17/22 – że niedopuszczalne jest wznowienie postępowania kasacyjnego, gdyż orzeczenie Sądu Najwyższego nie jest orzeczeniem kończącym postępowanie w rozumieniu art. 542 § 2 k.p.k. w zw. z art. 540 § 1 *in princ.* k.p.k. Takim orzeczeniem jest natomiast wydane przez Sąd Najwyższy, po uchyleniu w wyniku kasacji prawomocnego wyroku, orzeczenie następcze o umorzeniu postępowania lub o uniewinnieniu oskarżonego, co przewiduje art. 537 § 2 k.p.k. (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 kwietnia 2001 r., III KO 53/99; z dnia 27 czerwca 2001 r., III KO 115/00 z dnia 25 listopada 2010 r., V KO 87/10; z dnia 19 sierpnia 2015 r., IV KO 46/15 i inne).

Wydaje się, że kwestia wymaga ponownego wnikliwego rozważenia, najlepiej przez skład całej Izby Karnej, chociaż jest faktem, że istniejące w tej Izbie uwarunkowania personalne obecnie stawiają pod znakiem zapytania możliwość procedowania w takiej formule. Nasuwa się też postulat jednoznacznego uregulowania zagadnienia w ramach przewidywanych zmian prawa karnego, w tym prawa procesowego.

Co do sposobu procedowania w związku z wystąpieniem obrońcy B. S. należy wskazać, iż Sąd Najwyższy niejednokrotnie wskazywał, że gdy strona (jej pełnomocnik) wystąpi o rozważenie wznowienia postępowania z urzędu, utrzymując, iż w sprawie zachodzi któraś z bezwzględnych przyczyn odwoławczych, w razie niepodzielenia tego poglądu jest dopuszczalne wydanie przez sędziego zarządzenia o niestwierdzeniu podstaw do wznowienia postępowania z urzędu (zob. np. uzasadnienie wspomnianej uchwały Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2005 r., I KZP 5/05; postanowienie z dnia 7 grudnia 2021 r., V KZ 39/21, nadto zarządzenie sędziego SN z dnia 27 kwietnia 2023 r., II KO 33/23). Wobec tego wypada przyjąć, że w taki sam sposób można wyrazić stanowisko odnośnie do samej dopuszczalności (możliwości) wznowienia postępowania w danej sprawie.

Mając powyższe na uwadze, zarządzono jak na wstępie.

W uzupełnieniu nie sposób nie zaznaczyć, że rodzi krytykę postawa sędzi A.D., która nie wystąpiła o wyłączenie jej od rozpoznania kasacji wniesionej przez

obrońcę B. S., chociaż podniesiono w niej zarzut uchybienia z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (nienależytej obsady Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie), mającego zaistnieć w związku z powołaniem przez Prezydenta RP sędziów do pełnienia urzędu na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, której skład ukształtowano w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. W sytuacji, gdy sędzia A.D. w takim samym trybie została powołana do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego rodziło to sytuację, w której sędzia sprawozdawca powinna mieć w polu widzenia regułę *nemo iudex in causa sua*.

[WB]

[a.ł]